Pinje

Pinus pinea

Kort fortalt

- *Pinus pinea* – fyrrefamilien (Pinaceae).
- Dyrket i Middelhavsområdet i årtusinder; det præcise hjemland kendes ikke.
- Stedsegrønt nåletræ, der som gammelt træ får en flad, paraplyformet krone.
- Frøplanter har i flere år korte, blågrå ungdomsnåle; de lange voksennåle kommer senere.
- Om sommeren ude i fuld sol, om vinteren lyst, køligt og frostfrit ved ca. 5–10 °C.
- Tåler tørke bedre end stående vand og skal have et meget veldrænet dyrkningsmedie.
- Frøene lægges i blød og spirer typisk efter 1–3 uger ved 20–25 °C.

Det kan du se frem til

Med frøene af pinje har du grundlaget for et nåletræ med Middelhavets karakter, som du selv former fra den første spire. De store frø spirer typisk efter 1–3 uger. De første år har den unge plante korte, blågrå ungdomsnåle, og du kan holde den tæt ved at knibe de nye skud ind. Den karakteristiske paraplyform bygges op over mange år.

Mange forbinder bonsai med et færdigt lille træ fra butikken. Med frø starter du et skridt tidligere – og det giver dig noget, et købt træ aldrig kan: Du bestemmer selv formen fra den første spire, og du kan dyrke arter, der sjældent eller aldrig sælges som færdige bonsai. Det kræver tålmodighed, for der går nogle år, før frøplanten er blevet til et egentligt bonsaitræ. Til gengæld er træet dit eget fra start til slut. Herunder finder du det, du skal vide for at komme godt fra start med netop denne art.

Introduktion

Pinje (*Pinus pinea*) er et stedsegrønt nåletræ fra fyrrefamilien og et af Middelhavsområdets kendetegn. Den er plantet omkring Middelhavet i årtusinder for sine store, spiselige frø – pinjekernerne – og sit tømmer, og derfor kendes det oprindelige udbredelsesområde ikke med sikkerhed; sandsynligvis hører den hjemme i den vestlige del af Middelhavet. Som gammelt træ får pinjen en høj, bar stamme og en bred, flad, paraplyformet krone. Voksentræets nåle sidder parvis og er 10–20 cm lange. Frøplanter ser helt anderledes ud: I flere år – ofte fem år eller mere – har de korte, enkeltsiddende, blågrå ungdomsnåle, og de lange voksennåle kommer først gradvist. Mange pinje-bonsai holdes længe i denne ungdomsform. Koglerne er tunge og modner over tre år, og i naturen spredes de store frø især af fugle og små pattedyr. I jorden tåler ældre træer nogen frost, men unge planter skades let af hård frost, og i en skål skal pinjen overvintre frostfrit.

Formering

Læg frøene i lunkent vand i 12–24 timer, og så dem derefter ca. 1 cm dybt i fugtig såjord eller kokos-såmuld. Ved ca. 20–25 °C spirer de første typisk efter 1–3 uger; ikke alle frø spirer. Mus holder af de store frø, så sås der ude eller i et udhus, skal såbakken dækkes. Kimplanter af fyr er følsomme for svampeangreb: Giv dem lys og luft, og vand ikke for meget. Pinjen danner tidligt en lang pælerod og flytter sig dårligt, når den bliver større – prikl derfor kimplanterne ud i enkelte, dybe potter med priklejord, så snart de har rettet sig op.

Sikkerhed: Frø, næringsstoffer og dyrkningsmedier er ikke beregnet til at spise – hverken for mennesker eller dyr. Nogle arter er giftige, så opbevar dem utilgængeligt for børn og dyr.

Placering og lys

Pinjen vil have det lunt og meget lyst – gerne fuld sol. Fra slutningen af maj, når der ikke længere er risiko for nattefrost, til oktober står den bedst ude et solrigt sted. Kimplanter, der er sået inde, vænnes gradvist til den direkte sol. I en varm stue trives pinjen ikke.

Vanding og næringsstoffer

Hold dyrkningsmediet jævnt fugtigt om sommeren, men lad det tørre let i overfladen mellem vandingerne – pinjen tåler tørke bedre end stående vand. Om vinteren vandes kun sparsomt. Fra april til september gives flydende bonsai-næring hver 4. uge.

Dyrkningsmedie

Dyrkningsmediet skal være meget veldrænet. Færdig bonsai-jord er et godt grundlag – til fyr gerne blandet med ekstra kvartssand. Til unge planter passer priklejord med kvartssand. Unge planter omplantes hvert 2.–3. år om foråret; pas på pæleroden, og fjern ikke al den gamle jord – fyrrens rødder lever sammen med svampe (mykorrhiza), som træet har gavn af.

Beskæring

I ungdomsfasen vokser pinjen frit hele sommeren. Vil du have en tæt, kompakt plante, kan du fra juni til september knibe de nye skud ind flere gange, så de forgrener sig. Senere, når træet danner voksennåle, formes det ved at knibe de nye skud („lys") ned om foråret. Den karakteristiske paraplyform med bar stamme og flad krone er et mål på lang sigt – grenene på den nederste del af stammen fjernes først, når træet er blevet kraftigt.

Vinteropbevaring

I en skål skal pinjen overvintre frostfrit. Tag den ind, før det fryser, og stil den lyst og køligt ved ca. 5–10 °C – fx i et uopvarmet, lyst rum, en kold vinterhave eller et koldt drivhus. I en varm stue bliver skuddene svage, og der kommer let skadedyr. Vand sparsomt, men lad aldrig rodklumpen tørre helt ud, og giv ingen næring. Fra slutningen af maj kan pinjen igen stå ude.

Vigtige dyrkningstips

Det meste, der går galt ved såning, skyldes for meget vand eller for lidt lys. Jeg anbefaler et let, næringsfattigt såmedie som såjord eller kokos-såmuld, så de fine rødder ikke rådner. Når kimplanterne skal prikles, giver priklejord med kvartssand god dræning og et stabilt rodnet. Senere, når træet skal formes som bonsai, er min færdigblandede bonsai-jord et godt grundlag. Hav tålmodighed: Frø fra samme pose spirer ikke altid samtidig, så lad såbakken stå, selvom de første kimplanter allerede er kommet op.